

Halmgubbar och anakronismer

Om tre dagar har det förflutit precis 70 år sedan den tredje och sista sovjetiska bombräden mot Helsingfors. Natten mot den 27 februari 1944 gjordes över 900 bombflygningar över vår stad. Det finska luftvärnets ypperliga teknologi och precision gjorde dock att förödelsen blev avgjort mindre än i Tallinn som två veckor senare utsattes för liknande bombardemang.

Dessa makabra minnen har fått stor uppmärksamhet i Finland under de senaste veckorna. I rikssvensk press har man däremot valt att i stället uppmärksamma det nyligen publicerade verket *Finland's Holocaust: Silences of History* (2013). Antologins redaktörer Simo Muir och Hana Worthen gör gällande att Finland alltså förnekar sitt ansvar för Förintelsen. Dessutom utpekas Henrik Meinander som medskyldig till finländarnas ”okänslighet” för dessa grymheter mot mänskligheten.

Som bevis på min okänslighet hänvisar duon till en av mina artiklar om hur finländarna under de senaste decennierna har gestaltat Finlands roll i andra världskriget. I slutet av min artikel i verket *Nordic Narratives of the Second World War* (2011) analyserar jag finländarnas uppenbara ovilja att se Finlands kamp för nationell fortlevnad som ett underkapitel till Förintelsen. Finland drabbades helt enkelt så hårt av kriget att den allmänna opinionen enligt mig ”lätt skulle uppfatta idén om ett finländskt Holocaust-center som ett dåligt skämt”.

De ivriga kulturforskarna gör sig här skyldiga till två elementära fel. För det första gör de gällande att jag själv står för denna åsikt. Detta är ren och skär intellektuell oärlighet. På samma sida konstaterar jag nämligen att ”i likhet med många andra folkslag i östra Europa har finländarna i sina minnen av kriget tills vidare fokuserat huvudsakligen på dess konsekvenser för deras egen nation”.

Muir och Worthen bygger sig ett slags halmgubbe. På engelska kallas detta för ”Straw man argument”. Först förvrängs min analys, sedan kritiserar denna nitbild och slutligen görs det gällande att jag försöker ringakta Förintelsen. Inte underligt att de får en översvallande recension i *Göteborgsposten* (18.2) av en viss Henrik Arnstad ...

För det andra blottar Muirs och Worthens smått virriga introduktion till boken flera gånger ett anakronistiskt tänkande. Lingvister och dramaforskare bekymrar sig kanske inte över sådant. För historiker är detta däremot ett grundläggande fel. Vill vi förstå varför människor i det förflutna gjorde som de gjorde – eller inte gjorde – måste vi nogsamt akta oss för efterklokheter och orättvisa projiceringar av nutida moraldebatter på deras vardag.

Tyvärr är dylika inslag en natura förmån för den som forskar i andra världskrigets historia. Tack vare att mitt verk *Finland 1944* (2009) redan har sålt i över 11 000 exemplar vågar jag trots allt hoppas att min kontextuella tolkning av kriget har fått en viss spridning. Snart utkommer verket också i rysk översättning av Zinaida Lindén.

Henrik Meinander, HBL 23.2.2014